

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Адрес Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ,
ПОЛАЦКАЯ 4. — (WILNO, POŁOCKA 4).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 га-
дзін апрача свята.
Газета выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Цана абвестак:

на 1-ай старонцы 30 гр., 2 і 3-й — 25 гр. і на
4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку у ад-
ной палосцы. Жадаючы іншых абвестак павін-
ны звярнуцца да Адміністрацыі.

Зямля й асаднікі.

Усім ведама, што беларускі беззямельны і малазямельны селянін вельмі патрабуе надзялення яго зямлёй. Ведама ўсім, што беларускі земляроб мае на гэтую зямлю поўнае права. Разам з гэтым усім ведама, што толькі *беларускі* земляроб мае на гэтую зямлю права, а ўсялякі чужнік на яе ня мае жаднага права, бо зямля гэтая *беларуская*.

А калі так, дык ведама, што ўсялякі чужнік, што бяз згоды або проці волі беларускага народу захапіў беларускаю зямлю, мусіць хоцькі-няхоцькі гэтае зямлі зрачыся і ўступіць яе прыроднаму гаспадару ейнаму—беларускаму земляробу. Нямаш такога Беларуса, каторы-бы думаў начай.

Але з Палякоў ніхто гэтае яснае, як Божы дзень, праўды ня хоча зразумець. Мы ня кажам аб польскіх чарнасопцах, эндэках і ім пад., бо яны сьпяць і думаюць як-бы нас зьсьці і ім у нас можа быць толькі адзін адказ, а гэтым адказам ёсьць барацьба. Але навет тыя Палякі, што лічаць сябе дэмакратамі, васаваць польскага асадніцтва ў нас ня думаюць. У перадавіцы № 190 „Kur. Wil.“ чытаем, што не павінна быць далейшай колёнзацыі Заходняй Беларусі Палякамі і што парцаляваная зямлю павінны дастаць мясцовыя земляробы. Калі так, дык як можна пакінуць зямлю дагэтуляшнім асаднікам? А тымчасам у гэтай жа стацыі міністар Станевіч дастае пахвалу за тое, што ён рушыцца памагаць асаднікам. Тут-жа чытаем:

„тое, што зроблена ў галіне асадніцтва ў нас, ня можа быць ані квэстыянавана, ані ліквідавана. Новыя грамадзяне нашага краю ня могуць быць пашкодзаны за абмыльня і навет шкодныя мотывы палітычныя, якімі кіраваліся, садзячы іх“

Той, хто стаіць за прызнаньне дагэтуляшняга асадніцтва, бароніць ня толькі гэтае асадніцтва, але і ўсялякае асадніцтва далейшае. Бо, падумайце, чаму польскія дэмакраты ня хочаць нарушаць дагэтуляшняга асадніцтва? Вылучна дзеля таго, што яно ўжо *сталася*. Дык зразумела, што далейшае асадніцтва яны таксама прызнаюць, як яно станецца, прызнаюць хоць-бы не хачелі, бо гэтага будзе вымагаць ад іх зязлезная консэквенцыя. Сваім гэтым становішчам „Kur. Wil.“ заахвочуе Палякоў да асадніцтва далейшага. Але мы ня думаем, каб польскія дэмакраты былі такімі людзьмі наіўнымі. Гэтак думаючы, яны мусілі-б прызнаць, што ўкрадзены кажух трэба пакінуць у злодзея, бо ён яго ўжо ўкраў, асабліва калі да крадзежы яго намовіў бацька або дзядзька.

Нашчырасьць польскіх дэмакратаў відаць яшчэ з таго, што яны нічога ня мелі проці ліквідацыі нямецкіх асаднікаў у Пазнані.

Ясна, што паны з „Kur. Wil.“, пакінуўшы на баку ўсялякаю справядлівасьць, стаіць за асадніцтва. Гэта часткава яны

прызнаюць у гэтай жа стацыі. Яны тутака згаджаюцца, што зямлю ў Беларусі маюць дастаць тыя Палякі, якія беспасярэдне прычыніліся да асушаваньня балотаў. Ці-ж гэта ня згода на далейшаю колёнзацыю? Калі прывозяць (часта без патрэбы) польскіх работнікаў асушаваць балоты, дык за гэта трэба заплаціць, але не даваць ім зямлі. Апроч таго, як асушальнікі, змогуць даставаць зямлю людзі, што балота ўвочы ніколі ня бачылі.

Гэтак Палякі адносяцца да асадніцтва, але мы Беларусы із жадным асадніцтвам ніколі ня згодзімся.

Максім Прынскі.

Навука усім.

Паўлюкевічова „рада“ развалілася, а самога Паўлюкевіча адусюль выкінулі.

Хто не шкадаваў часу чытаць Паўлюкевічова „Беларускае Слова“, той ведае як хваліў п. Паўлюкевіч свой зьезд (быў у Вільні 27—28 ліпеня) і абранаю ім „Беларускаю Нацыянальнаю Раду Заходняе Беларусі“. А тымчасам зьезд быў такі, якім толькі і можа быць зьезд скліканы па загаду польскай улады і пры помачы дэфэнзывы. На зьездзе пасьцівыя людзі адважнейшыя галасавалі проці Паўлюкевіча, а баязлівыя ані за, ані проці, а толькі маўчалі. А за Паўлюкевіча галасавалі шпікі. Але на гэтым зьездзе сталася цікаўная рэч. Аказалася, што навет людзі, каторыя прыехалі на запысьці самога Паўлюкевіча і агенштаў дэфэнзывы, знайшлі ў сабе гэтулькі беларускай сьведомасьці, што вынеслі рэзалюцыі ў некатарай часьці беларускія. Рэзалюцыі гэныя вельмі не падабаліся і Паляком і Паўлюкевічу. П. Паўлюкевіч потым гэныя рэзалюцыі сваім адумам крыху перакруціў; прыкладам усюды былі заменены словы „Заходняя Беларусь“ на „Крэсы“. Гэта Паўлюкевіч зрабіў, каб меней Палякі злаваліся. Але зьмяніць усяго было немагчыма. Прышлося п. Паўлюкевічу вярочаць страчанаю ласку накшай дарогай, казачь польскай уладзе (вайводзе Рачкевічу), што гэта толькі найвялікшы зычэньні зьезд, а што ён із сваёй „радаю“ цяпер хочаць шмат меншага, начай кажачы ўсяго толькі сабе пэнсы.

Але п. Паўлюкевіча чакалі ўжо далей адны няпрыемнасьці. Прывыкшы ўсё рабіць самадумам, п. Паўлюкевіч неўспадзеўкі знайшоў адпор проці гэтага ў самой-жа сваёй „радзе“. Прочі самазвана, адным Паўлюкевічам бяз ведама „рады“, выдадзенай адозвы запротэстаў у „Kurjer'y Wileński'm“ віцэ-старшыня „рады“ Аляхновіч. Борада Фр. Аляхновіч зусім вышаў з „рады“, аб чым і абвесьціў у „Kur. Wil.“ з 9 верасьня. Яшчэ раней выступіў з „рады“ сьвяшч. Сакол-Тугылоўскі. Такія людзі як князь Друцкі-Падберэскі ў „раду“ адразу адмовіліся ўходзіць. Дык Паўлюкевіч астаўся ў „радзе“ толькі із сваім Якімовічам.

Гэтым справа ня скончылася. Перад распадам „рады“ сябры ейныя і блізкія да „рады“ людзі зацьвардзілі статут клубу „Беларуская Хатка“, як арганізацыі асьветнага характару. У лічбе закладчыкаў гэтага клубу быў і Паўлюкевіч. Цяперка рэшта закладчыкаў клубу, баючыся, што калі будзе ў ім Паўлюкевіч, дык ніхто зь Беларусаў гуды носу не пакажа, выкінула зь „Беларускай Хаткі“ Паўлюкевіча.

Тутака зацемім, што, калі толькі „Беларус-

кая Хатка“ будзе займацца палітыкай, дык яе Беларусы будуць чурацца.

Ці-ж з Паўлюкевічовай службы Паляком ня ёсьць усім навука? Ці-ж не даволі ўсе пераканаліся, што жадная полёнофільская работа беларуская немагчыма ў той час, калі Палякі ўсё беларускае перасьледуюць? У гэтай рабоце памёрлі як палітычныя і грамадзкія дзеячы Аляксюк, Зеленадубцы, Балахоўцы, Актывісты горадзенскія, Валейша і цяпер Паўлюкевіч.

А што скарыстала зь іх польская ўлада? Нічагусенькі не скарыстала! Стварылася толькі агульнае і цьвардое перакананьне, што жадным Беларусам, хоць-бы найболей кампромісным і полёнофільскім з Палякамі працаваць немагчыма.

А колькі растрачана грошаў на гэтыя авантуры, колькі за гэныя грошы можна было зрабіць добрага? Дык няма дзіва, што ў Польшчы і Заходняй Беларусі нягодна і што мы ўсе пагалелыя, калі народныя грошы йдуць на розныя авантуры, хмары патайнае і яўнае паліцы і г. п.

Мусіць ужо наступіць Паўлюкевічу ня знайдзецца, бо каму ня дарага беларуская справа, той прыняма пашкадуе свае асабістае скуру.

А Палякі так-жа мусіць пераканаліся, што ані пры помачы розных Паўлюкевічаў, ані пераз галавы прадстаўнікоў беларускага народу ім разьвязаць беларускага пытаньня ня ўдасца. Калі Палякі запраўды хочаць разьвязаць гэтае пытаньне, дык яны павінны стаць лёяльнымі ў адносінах да беларускага народу і наўперад спаўняць свае законы ў адносінах да Беларусаў.

Д. Г.

Міжнародны Студэнцкі Конгрэс.

Сёлета ад 18—29 жніўня быў у Празе (Чэхія) Міжнародны Студэнцкі Конгрэс, на якім былі прадстаўлены 32 розныя народнасьці з 300 дэлегатамі. Ад Аб'яднаньня Беларускіх Студэнтаў была на гэтым конгрэсе дэлегацыя з 3-х асобаў: грам. грам. Янкі Ермачэнка, Вячэслава Лаўскага і Адольфа Клімовіча, за якога ня прысутнасьцяй быў Тамаш Грыб. Заданьнем іх было, каб дабіцца прыняць Беларускага студэнства ў лічбу сяброў Міжнароднай Студэнцкай Конфэдэрацыі. Гэта мэта была дапята і на пленарным паседжаньні 27.VIII. У парадку дзеным было запрапанавана камітэтам прапаганды, каб было прынята Беларускае Студэнцтва як сябра конфэдэрацыі. На гэта ў кароткай прамова грам. Ермачэнка зазначыў мэты Беларускага Студэнцтва, яго арганізацыю і апэляваў да пленуму, каб Беларускае студэнства было прынята ў супрацаўніцтва зь іншымі народамі конфэдэрацыі. Прамова гэтая была ўсімі дэлегацыямі прынята жывымі воплескамі, што дало думаць, што наша справа стаіць добра. Пасля гэтае прамовы старшыня конгрэсу грам. Балінскі (Паляк) паставіў пытаньне на галасаваньне—і тут аказалася, што прыняты былі Беларусы *аднагалосна*. Цікава было толькі тое, што ў залі ня былі дэлегаты Польшчы, Баўгары і Югаславіі.*) Гэтак Славяне адазваліся на славянскае пытаньне.

Калі адбылося галасаваньне старшыня конгрэсу грам. Балінскі прывітаў уступ Беларусаў і зазначыў, што ў параўменьню і супрацы мы зможам аб'яднацца і дойдзем да лепшай будучыні. На гэта адказаў грам. Ермачэнка падзякай конгрэсу за прыняцьце і абяцаў, што Беларускае студэнцтва будзе правільна трымацца той праграмы, якая ляжыць у васьнове С. І. Е. (Confederation International Etudiants).

*) Расейцы права пастанаўляючага голасу у конфэдэрацыі ня маюць, толькі дарадчы.

Гэтакім парадкам сталася тое ў Празе, чаго мы не маглі дапаць у Варшаве. Наше студэнцтва прынята да супрацаўніцтва з усімі іншымі народамі, трэба цяпер толькі працай даваць, што не дарма мы дабіваліся гэтага ўходжаньня. Трэба ў наступным годзе ў Рыме паказаць працай ува ўсіх камісіях конгрэсу, што жыве Беларускае Студэнцтва і што жыве Беларускі Народ. Праца конгрэсу была разбіта на 6 камісіяў. 1 і 3-я займаліся агульна палітычным становішчам студэнцтва розных народаў (сюды ўваходзіла пытаньне нямецкіх студэнтаў, пытаньне амэрык, студэнтаў і інш.); 2 і 4 камісія займалася справамі мены кніжак, курсамі вакацыйнымі, студэнцкімі пашпартамі і інш.; 5-я камісія займалася справамі сацыяльнага жыцця студэнцкага (арганізацыя студэнцкай міжнароднай санаторыі і г. п.); 6-я камісія спартоўная—арганізацыя міжнародных студэнцкіх спартыўных зьездаў.

Ува ўсіх камісіях былі вынесены рэзалюцыі, якія былі прыняты пленумам.

На гэтым конгрэсе гутарка вялася толькі пафранцуску і англіцку, на будучых конгрэсах будзе ўжо і нямецкая мова і апроч таго прынята на гэтым конгрэсе адна славянская як падручная. Пакуль-што ў першым годзе будзе польская. Беларуска і Украінская дэлегацыі запрапанавалі, каб кожная із славянскіх моваў была па чарзе. Аднак гэтае пытаньне будзе трэба яшчэ развязаць на конгрэсе, што на лета (к налельцу) адбудзецца ў Рыме.

Янка Ермачэнка.

Нацыянальныя дэлегацыі у польскага ўраду.

На агульнай зборцы Т-ва Беларускае Школы 8-га верасьня была справаздача дэлегацыі Т-ва (у складзе Р. Астроўскі і А. Трэпка), каторая езьдзіла ў Варшаву да прэм'ера і міністра асьветы.

Беларусы выступалі ў прэм'ера разам з дэлегатамі ад Ліцьвіноў і Жыдоў. Супольнасьць выступленьня ўжо само па сабе вельмі не падабалася п. Бартлю і ён прыняў дэлегатаў вельмі няпрыхільна, у рэзкай форме заявіўшы, што школьныя справы Беларусаў, Ліцьвіноў і Жыдоў — вельмі розныя, каб іх супольна разглядаць і развязаваць. У адказ на гэта дэлегаты заявілі, што, аднак-жа, у ўсіх трох нацыянальнасьцяў існуюць супольныя балячкі, зьвязаныя з агульнай палітыкай ўраду, і аб гэтых балячках яны і прыйшлі гаварыць. Выслушаўшы дамаганьні дэлегацыяў аб патрэбе завясці спецыяльны адзельны для „меншасцяў“ у міністэрстве асьветы і прадстаўнікоў усіх нацыянальнасьцяў у куратарымах Зах. Беларусі і Усходняй Літвы, аб адкрыцьці пачатковых школаў у беларускай, літоўскай і жыдоўскай мовах на дзяржаўны кошт, аб правах сярэдніх школаў—для вучняў і вучыцеляў—і г. д., пан Бартэль нічога памыснага не адказаў, а толькі абяцаў „паконфэраваць“ аб закранутых справах з міністрам асьветы.

Ня меней цяжкое ўражэньне вынесла дэлегацыя і з гутаркі з міністрам асьветы Суйкоўскім, які напярэдадні быў прыняў Беларусаў і на ўсе дамаганьні адносна да беларускіх школаў адказаваў, што ён нічога ня можа, хоць-бы і хацеў... А назаўтрае, калі ў назначаны перш самым-жа міністрам час да яго зьявіліся дэлегаты Ліцьвіноў і Жыдоў, п. Суйкоўскі неўспадзеўкі зусім адмовіўся прыняць іх... Агульны сход сяброў Т-ва Беларускае Школы, выслушаўшы справаздачу сваіх дэлегатаў прыняў гэткую рэзалюцыю:

„Приймаючы да ведама даклад дэлегацыі, што езьдзіла ад імя Т-ва Беларускае Школы да прэм'ера Бартля і міністра асьветы Суйкоўскага,—Агульны Сход Т-ва сьцьвярджае, што ў дадзены момэнт кіруючыя ўрадовыя сфэры не выяўляюць жаданьня палепшыць пеяршмае палажэньне беларускага школьнаства. Сход прагэстуе проці дэманстрацыйнага нежаданьня Ураду ня толькі здаволіць справядлівыя дамаганьні Беларусаў, але і паважна падыйсьці да разьвязаньня даўно насъпелага пытаньня аб беларускай дзяржаўнай школе.—Сход пастанаўляе—ў сувязі з выясьніўшымся палажэньнем—зьярнуць асаблівую ўвагу на арганізацыйную працу ў справе прыватнага школьнаства і выкананьне гэтага даручае Галоўнай Управе Т-ва. Гэтую сваю рэзалюцыю Сход пастанаўляе падаць да ведама беларускага парламэнтскага прадстаўніцтва з просьбай учыніць з свайго боку адпаведныя крокі“.

Дэлярацыя Беларусаў, Ліцьвіноў і Украінцаў на конгрэсе нацыянальных меншасцяў у Жэнэве.

Мы ўжо друкавалі аб адмове дэлегатаў Беларусаў, Ліцьвіноў і Украінцаў ад актыўнага ўчасьця на конгрэсе—з прычыны нязгоды яго пашырыць праграму працы конгрэсу за межы культурнага й гаспадарскага жыцьця парэзанных паміж чужымі гаспадарствамі народаў. Падаем тутакі цэлаю дэлярацыю гэтых дэлегатаў, мотывуючы іх адмову ад супрацаўніцтва на конгрэсе:

«Як ведама, нашыя прадстаўнікі на першым конгрэсе нацыянальных меншасцяў, адбытым летась у Жэнэве, зрабілі мотываванаю заяву аб тым, што яны ня могуць прыняць учасьця ў працы конгрэсу, бо імкнуцца да поўнага ўжыццяўленьня прынцыпу самаазначэньня народаў.

«Дзеля тых-жа матываў і сёлета нашыя прадстаўнікі запрапанавалі зьмену падставаў конгрэсу ў выпадзеным кірунку. Камісія конгрэсу не прыняла нашае прапозыцыі, і межы працы конгрэсу не зьмяніліся й сёлета.

«Дзеля таго, што мы лічым самаазначэньне народаў неабходнай падставай іх палітычнага развоу і гарантыяй мірнага сужыцьця народаў, мы ня можам прымаці ўчасьця ў працы конгрэсу сёлета.

«Незалежна ад таго, мы лічым працу конгрэсу навет у яе цяперашніх вузкіх рамках дастойнай прывітаньня і гарачага спагаду. Жадаючы конгрэсу ўдачы, мы ў знак шчырасьці нашага спагаду пастанавілі астацца на конгрэсе, але толькі як сьведкі ягонай працы».

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ. Із Заходняе Беларусі.

Забарона.

Ваводзкая паліцэйская ўправа выдала загад, паводле якога паліцыя мае права разганяць зборкі пад адкрытым небам, на якіх пераважаюць нявырослыя. Прысутнасьць малых на зборках у закрытых памешканьнях будзе заложна ад праграмы зборкі.

Можна быць пэўным, што паліцыя апіраючыся на такі загад, будзе мець магчымасьць спыніць амаль ня кожнае забраньне, бо як можна правясці граніцу, хто ў зборшчы лічыцца выраслым і якое забраньне мае палітычны характар, а якое не?

Лісты.

Школьныя справы.

(Сьвірская вол., Сьвянцянскага пав.).

Пачынаецца школьны год. Бацьком, праўда, цяпер ня прыходзіцца думаць куды паслаць дзіця ў школу, бо пануе прынука йсьці, хочаш ці ня хочаш. Яно гэта было-б і добра, каб гэтыя школы маглі чагось навуцць. Дзе ня пойдзеш усё чуеш тое самае: хлапец ходзіць трэці год у школу і чытаць не навучыўся.

Даўней бывала дзіця пабудзе зіму ў школе расейскай і чытае кніжку, цяпер-жа прыходзе і пье толькі: „nie damy rogrzać tomy“, а запытаеш, што гэта знача—маўчыць як сыцяна.

Школьная справа ў нас, як пэўне і на ўсей Зах. Беларусі, выглядае як ня трэба горзі. Дзеці школы ня любяць, вучацца дрэнна, ну і нічога не навучаюцца. А чаму? Перш-наперш таму, што нашым дзецям школа польская чужая, дык дзе-ж тут будзе зацікаўленьне у дзяцей, калі яны слухаюць нейкія пустыя ім гукі і толькі можа па 2-х гадох пачынаюць разьбірацца аб чым яму ў школе гавораць.

Калі цяпер яшчэ ўзяць пад увагу асабісты склад вучыцеляў каля нас, то справа будзе зусім ясная.

Вышшыя школьныя ўлады, як ведама даюць, каб вучыцялі мелі адпаведную кваліфікацыю г. зн. каб мелі матуры і г. д. І магчыма, што яны ўрадовым вымаганьням адказуюць, затое ў адносінах іх маральнай вартасці і ўзадавальных здольнасьцяў нашыя „педагогі“, вылучаючы некаторыя адзінкі—роўны нулю. Вучыцялі ў нас пераважна насланыя з „Галілеі“ нічога супольнага з нашым народам ня маюць і лічаць яго за нішто.

Вось гэтым паном з аднаго боку ставіцца вымаганьне знаць грунтоўна педагогіку, а з другога боку гэтым-ж уладамі даецца ламаць самыя простыя правілы навучаньня. Такім аснаўным вымаганьнем педагогікі ёсьць пачынаць навуку з дзіцяц толькі ў роднай мове.

Няма дзіва, чаму цяпер нашы дзеці вучацца слаба і чуоцца ў школе дрэнна.

Але пачынае ўжо сьвітаць у галавах нашых сялянцаў. Ужо думка аб тым, каб дамагацца свае роднай школы, у нас ня нова. Ня сягоньня, заўтра гэты „педагогі“ прысланы тут насаджаваць польшчыну, каб мець хлеба будучь прымушаны гаварыць да нас панашаму, і ў беларускай вёсцы вучыць пабеларуску. Ня зробіць гэтага—паедучь з куль прыехалі.

А мы ім на разьвітаньне пасыпім дарогу жоўтым пясочкам, каб лепш успаміналі і ня крыўдавалі „na tych chmów białoruskich“ як яны нас прывыклі называць.

Хачілаўскі.

Польскі вучыцель пушчае Жыдоў у нашу школу, а нам каля яе й пастаяць ня можна.

(М-ка Ікажна, Браслаўскага павету).

Жывуць у нашым мястэчку Беларусы, у гэтай лічбе ёсьць крыху і шляхты. Апроч Беларусаў ёсьць Жыды. Сёлета ў чацьвер 26-га жніўня ў нашым мястэчку было жыдоўскае вясельле. Вось наш кіраўнік польскай школы, лічачы сябе за вельмі вялікага шляхціча й гаспадары школы, пусьціў Жыдоў гуляць у школу. Вучыцель гэты пнецца да шляхты й Палякоў, хоць ён ня шляхціч і не Паляк. Ен Ліцьвін, хоць і выракаецца свайго роднага.

Але вось Жыды нашыя дык сваё шапуюць. Яны, як усім ведама, вячэраюць у шапках, а наш кіраўнік, дык навет забыўся, што на сьцяне ёсьць абраз сьвяты. Калі-ж забралася наша моладзь беларуская і каля школы запялялі свае родныя песьні, дык кіраўнік чуць не ашалеў. Выкаціўшыся куляй на вуліцу, ён пачаў крычэць: „Czego wy się chamy tu nazbierali?“ А калі грам. Антон Рыдзька сказаў, што гэта наш будынак, нашыя бацькі будавалі і з нас Палякі падагкі бяруць на напруву яго, а Жыды б'юць нашыя вокны, дык кіраўнік кажа: „Я тут гаспадар!“ Ня ведаю, ці ведае аб гэтым школьная ўлада: інспектар і куратар, але што-ж, калі ён ведае, то ўсё даруе, бо гэта робіць „Паляк“, а не сьвядомы Беларус. Вось як робіцца ў нас: прыехаў да нас на нашае дабро й робіць што хоча.

Ікажанскі Прысутны.

НАВІНЫ.

— Пасол Ф. Ярэміч вярнуўся з Жэнэвы ў Вільню.

— Арганізаваньне Віленскага Гуртка Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. 8-га верасьня на агульнай зборцы сяброў Інстытуту зь Вільні быў арганізаваны Віленскі Гурток Бел. Інст. Гасп. і Культуры. У Урад Гуртка абраны грам. д-р Я. Станкевіч (за старшыню), грам. А. Стэповіч (за пісара) і грам. А. Яцyna (за скарбніка).

Адначасна пры Гуртку арганізаваны дзьве сэкцыі: 1) мастацкая з падэскцыямі тэатральнай і музыкальнай і 2) рэфэрэтарная. Гурток часова памяшчаецца на Завальнай вуліцы № 7 кв. 8 (уход пераз Беларускаю Кнігарню).

У Беларускай Кнігарні, Завальная 7, можна запісавацца ў грам. Яцyna ў сябры Гуртка (а тым самым у сябры Інстытуту наагул) і ў сэкцыі.

— Суд над „Бел. Крыніцай“. Нядаўна Віленскі Акружны Суд даручыў акт абвінавачаньня рэд. „Бел. Крыніцы“ Т. Вайцяховічу і Ст. Грынкевічу за расказ „Царква“. Першаму як рэдактару, а другому як аўтару, што гэны расказ напісаў. Час суду яшчэ не назначаны.

— Новая кніжка. Вышла з друку трагікамэдыя „Выбары Старшыні“ — Я. Быліны. Кніжка прадаецца ўва ўсіх беларускіх кнігарнях; сто 40 грошаў.

— Водгукі зьезду п. Паўлюкевіча. Газэта „Вил. Утро“ зьмясьціла ліст у Рэдакцыю, у якім 5 віленскіх гаспадароў готэляў, 1 рэстарану і 1 друкар дамагаюцца публічна ад п. Паўлюкевіча заплаціць за начлег, водку і нейкія друкі для дэлегатаў зьезду, прычым крэдытары ссылаюцца на „чэснае слова“ п. Паўлюкевіча грошы ў пару заплаціць. Чуваць, што гэты доўг заплаце Віленскае вайводзтва.

— Магістрацкія падаткі. Віленскі Магістрат папярэджае падаткавых плачэльнікаў, — што калі сэквэстратар, дастаўшы грошы, выдасць ня форменную квітанцыю бяз магістрацкай пячаці, дык ад плачэльніка будучь узяты грошы двойчы. Ці ня зручней было-б каб Магістрат загадаў сваім сэквэстратарам ставіць на квітанцыях пячаці, ды ўстанавіў асобны падаток на магістрацкую хварбу ад штэмпелю.

Беларусы, пасылайце свае дзеці у беларускія гімназіі!

— **Асподні падатак.** Ад 1-га верасня мае сілу новы асподні (кватэрны) падатак. Ім ападаткуюцца ўсе памяшчэнні на тэрыторыі меславых самаўрадаў. Асноваю падатку ёсць арэнда 1914 году. Падатак складае 8 процантаў ацэны, з каторых 4 проц. ідзе месцу, 2—у гаспадарсцьвены фонд адбудовы места, 2—у ваенны асподні (кватэрны) фонд. Падатак трэ' будзе плаціць у лютым, маі, жніўні і лістападзе роўнымі часьцямі. Падатак вылічае і спаганяе меставае ўпраўленьне. Плачэльнікі маюць плаціць асподні падатак камунальным і гаспадарсцьвены на аснове дастаных раней загадаў толькі за чэцьверць I і II і 1/8 III чэцьверці, а на рэшту пяць месяцаў усе плачэльнікі дастануць новыя загады з вылічэньнем падатку паводле новых нормаў.

Звальняюцца ад падатку: сьвятні, надбудаваныя або адбудаваныя пасля 1-га студня 1919 году, памяшчэнні, занятыя ўрадовымі ўстановамі, ворганами самаўрадаў, асветнымі, дабрадзейнымі арганізацыямі, асподы дворнікаў і г. п.

— **Афэра ў язлезнадарожнай дырэкцыі віленскай.** Прадавалі фальшывыя білеты. Слаўная сваімі афэрамі (круцелствамі) віленская дырэкцыя яшчэ раз прыпомнела аб сабе. У вапошнім часе выявілася, што ў білетнай друкарні дырэкцыі друкавалі фальшывыя білеты, якія і прадавалі некаторыя касіры, а грошы, ведама, бралі сабе. Думаюць, што фальшывыя білеты прадаваліся некалькі год. Знойдзена цяпер 3 тысячы фальшывых білетаў.

Арыштаваны два касіры віленскага вагзалу: Я. Новіч і Фр. Васюкевіч. Апроч таго арыштаваны Э. Шафранскі, друкар зь білетнай друкарні. Касіры і друкар мусіць думалі, што калі крадуць вялікія ўрады ў Польшчы, дык чаму-ж ім ня ўкрасьці.

— **Фальшывыя пяцізлатоўкі.** У вапошнім тыдні на віленскім рынку зьявілася значная колькасць фальшывых пяцізлатовак.

— **Жанімствы жаўнераў абмежаны.** Можна дастаць дазваленьне толькі унтэр-офіцэр, каторы служыў ня меней 3-х год і мае 24 гады.

Зь Літвы.

Літоўска-Нямецкія перагаворы.

Наказуюць із Коўні, што прэзыдэнтам рэспублікі назначана дэлегацыя для гандлёвых перагавораў зь Нямецчынай. На чале дэлегацыі стаіць Пурыцкіс.

Пазыка Коўні.

На конфэрэнцыі друку бурмістр м. Коўні п. Вілейшыс паведаміў, што ўмовы загранічнай пазыкі Коўні прынятыя меставай радаю.

Пастанову аб пазыцы мае прыняць яшчэ Сойм.

Аб Вільні.

Паўнамочны міністар і дэлегат Літвы ў Лізе Народаў п. Сідзікаўскас даў гутарку корэспандэнту тэлеграфічнай Агенцыі Express. Мін. Сідзікаўскас заявіў, што: „Пытаньнем, каторае дзеліць Польшчу й Літву ёсць справа тэрыторыяльная“. Пакуль гэтае пытаньне ня будзе разьвязана, датуль немагчымы жадныя зносіны паміж Літвой і Польшчай, ня вылучаючы і гаспадарскіх.

Разглядаючы гэтаю заяву прадстаўніка Літвы, польскі „Kurjer Wileński“ кажа:

„Літва ня можа ці ня хоча зразумець, што цяперашняе палажэньне ўтварылася на аснове волі насяленьня Вільні“.

Мы ня ведаем, які гэта дэмакратызм так дазваляе пісаць „Kur. Wil.“? Ці воля насяленьня Вільні праявілася ў „бунце“ ген. Жэлігоўскага? Або гэтакай воляй можна лічыць выбары ў Віленскі Сойм, у каторыя ані Беларусы ані Літвіны ня прымалі ўчасьця? Ведама не. Аб Вільні мае права пастанаўляць *большасць* насяленьня Вільні і яе *ваколліцаў*. Большасць гэтая літоўска-беларуская і воля яе была, ёсць і будзе не на карысьць Польшчы.

Да нашых чытароў.

Просім усіх нашых паважаных чытароў, каторыя дагэтуль ня прыслалі грошаў на падпіску, няхай канечне прышлюць грошы да 1-га кастрычніка (г.Х).

Хто да 1 кастрычніка (акцябра) не заплаціць грошаў за газету, таму ад 1-га кастрычніка змушаны будзем газету перастаць пасылаць.

Адміністрацыя „Сялянскай Нівы“.

Не пакінем мы роднай зямліцы,
Дзе бацькоў нашых зьмерлі дзяды!
Воляй Вечнасьці мусім мы жыці,
Гаспадарыць на роднай зямлі!
Беларускай культуры б'е звон —
Да супрацы склікае нас ён.

Не зрачэмся мы роднага Краю,
Пакуль сьвеце на небе зара!
Нашай роднай культурай із сталі
Збудзім духа ад доўгага сна!
Дзе дагэтуль быў стогн —
Там да працы склікае нас звон.

Досіць сьлёзы нядолі нам ліці
І бязчынна сядзеці у цьме!
Беларусы! Мы мусіма жыці!
Ськінем духа аспаласьць зь сябе!
Самі згоім мы раны, наш стогн,
Да супрацы зывае нас звон.

Не чакайма мы лекараў ласкі,
Яны крэпку заплату бяруць!
Яны чужы для нас даюць краскі!
Сьмерці нашага духа нясуць...
Слухай роднай культуры твой звон,
Кліча моцна зывае нас ён!

Люд. Сьлёзна.

3 Польшчы.

Махляваньні на польскіх лётэрыях.

Выіраваюць загадчыкі лётэрыяў або ўстановы, каторыя разыграваюць.

Нядаўна шмат было крыку аб тым, каб куплялі білеты так званай даляровай лётэрыі. Дык паслухайма, як разыгрывалі гэныя лётэрыі. Кракаўская польская газета „Pustrowany Kurjer Codzienny“ № 245 друкуе гэтакаю тэлеграму:

„Паведамленьне аб тым, што пры апошнім жэрабю так званай даляроўкі, дзякуючы якомусь дзіву, галоўныя выгранкі лучылі на „даляроўкі“, каторыя належылі людзям бліжэй да праўленьня лётэрыяў, зрабіла ў Львове вялікаю трывогу сярод собсьнікаў гэтых папераў. Выявілася гэта ў продажы даляровак, каторая каля паўдня прыняла масавы характар“.

У стацьці „Не зьмяняйце аўторытэту гаспадарства!“ гэтая газета піша гэтакае:

„Скандальная справа з галоўнымі выгранкамі даляровак не павінна прайсьці бяз ведамых на гэтаю тэму гутарак. Дзякуючы дзіўному зыходу абставаў, дзеве галоўныя выгранкі сьлетніа, 40 тыс. і 8 тыс. даляраў, лучылі на білеты, купленыя паўурадоваю ўстановаю блізкаю да гаспадарсцьвенай (дзяржаўнай) лётэрыі. У мінулыя годы галоўныя выгранкі палі на білеты не прададзеныя. Гэтакія штукі ў урадовай практыцы ня ёсць выпадкам выняткавым. Ад узніку польскага гаспадарства мы перажылі рад такіх дарэньнеў, каторыя падкопуюць веру да гаспадарства. Прыпомнім толькі галаўнейшыя: несправядлівая менка каронаў на маркі, упадак гаспадарсцьвеныя пазыкаў блізу што да ноі“...

Быў калісь Мэтэрніх добры махляр, але Палякі яго перайшлі.

Восенскія паседжаньні Сойму.

Час восенскага паседжаньня Сойму адкладзены да 20 верасня сёл. году. На парадку дня ёсць бюджэт на 4 чэцьверць году.

Да Беларускай Вучыцельскай Сэмінарыі ў Вільні.

Беларускі Інстытут Гаспадаркі й Культуры стараецца адчыніць Беларускаю Вучыцельскаю Сэмінарыю. Сэлета была-б толькі першая кляса, у якую прымалі-б тых, што скончылі 7 адзьдзелаў пачаткавай школы або 4 клясы гімназіі. Пакуль што ўрад дазваленьня на сэмінарыю ня даў. Як будзе дастана дазваленьне, тады аб прыме ў Сэмінарыю будзе абвешчана ў бел. газэтах.

Што дзеецца ў сьвеце?

Ліга Народаў.

На Агульнай Зборцы Лігі 10-га верасня Нямецчына была ўрачыста прынята ў Лігу й разам у Раду Лігі Народаў.

Адначасна з пастановаю аб прынятку ў Лігу Нямецчыны прынята пастанова аб павялічэньню лічбы часовых мясцоў у Радзе Лігі із сямёх на 9; на тры месцы можна будзе па трох год абіраць нанова тых самых часовых сяброў Рады Лігі, якім час быцьця ў Радзе скончыўся.

Гішпанія, як ведама, дамагалася заўсёднага месца ў Радзе Лігі. Дзеля таго, што гэта ёй ня прызнана, Гішпанія выступіла зь Лігі Народаў. Але на гэтае выступленьне рэшта сяброў Лігі не зьявіла вялікай увагі. Пераважае пагляд, што выступленьне зь Лігі Гішпаніі не карысна адаб'ецца на Польшчы.

Гішпанія

трывалага парадку ў сябе дома ня мае. На мінулым тыдню ледзь ня прышло да вайны паміж асобнымі часьцямі арміі. Сталася гэта з тае прычыны, што значная часць ахвіцэраў пачулася пакрыўджанай загадамі дыктатара дэ Рывэры. Але паводле апошніх вестак збунтаваныя палкі арміі згадзіліся слухаць ураду.

Францыя

першая карыстае з уступленьня Нямецчыны ў Лігу Народаў. Гэтым уступленьнем ухадзіць у сілу Лёкарскі трактат паміж Францыяй, Англіяй, Італіяй і Нямецчынай. Паводле гэтага трактату Нямецчына зь непрыяцелкі робицца добрай суседкай Францыі. Наагул за апошнія часы Францыя зь Нямецчынаю вельмі збліжаюцца, асабліва з боку гаспадарскага. Ад гэтага збліжэньня адыходзіць у Французаў страх перад Немцамі і Францыя зьмяняе выдаткі на армію. Гэтага вельмі патрабуе хворае гаспадарскае палажэньне Францыі. Збліжэньне Францыі зь Нямецчынаю некарысна Польшчы, бо Францыя ня будзе Польшчы патрабаваць.

Англія

мае дзеве вялікія бяды, адну нутраную, а другую вонкаваю. Нутраной бядою ёсць забастоўка вуглякопаў, што трывае ўжо некалькі месяцаў і робиць англіцкаму промыслу вялізманьня страгты. Вонкавая бяда Англіі на Усходзе. Ужо даўно паміж Англіяй і ССРР вядзецца на Усходзе барацьба. ССРР імкнецца падняць проці Англіі ейныя колёніі, асабліва Індыю. Цяперака найгарачэйшая барацьба паміж Англіяй і ССРР ёсць у Хіне (Кітай), дзе Англія мае вялікія тарговныя інтарэсы. Каб адцягнуць увагу ССРР ад Усходу, Англія падзьдэержуе Польшчу і ськірвуе яе проці ССРР. Добрыя адносіны Англіі зь Нямецчынаю патрэбныя таксама на тое, каб мець разьвязаныя рукі дзеля барацьбы зь бальшавікамі.

З другога боку, Англія пачала ўжо вайну з тым хінскім (кітайскім) войскам, каторае ёй няпрыязнае. Ці гэтае вайна спыніцца, ці разайцецца далей, яшчэ няма ведама.

Грэцыя.

У Грэцыі на мінулым тыдні было новае паўстаньне ў Афінах ужо проці найнавейшага дыктатара ген. Кондыліса. Паўстанцы пабітыя і падаліся.

РОЗНЫЯ.

Дэманстрацыя проці бальшавікоў. У канцы верасня ў бальшавіцкія воды прыплывае некалькі англіцкіх параходаў.

А. Скрынскаму запрапанавалі быць польскім паслом у Лёндане замест дагэтуляшняга Скірмунта.

Паўстаньне ў Туркестане. Адзьдзельны паўстанцаў так званых басмачоў пачалі наступленьне проці чырвонай арміі ў Вохчынскім вокарузе. Радавыя адзьдзельны адступілі ў паўночным кірунку. Камандзэр радавай дывізіі Кочароў разам з усім штабам захоплены ў палон.

Францыя зьмяняе армію. Прэзыдэнт падпісаў дэкрэт аб скасаваньню 106 подпрафэктур і 70 генэральных сэкратарыятаў.

Рада міністраў пастанавіла зьменшыць лічбу арміі на 3,900 ахвіцэраў і 19 тысячаў канёў і інш.

Прысылайце адрасы!

Просім нашых чытароў прысылаць нам як найболей адрасоў сваіх знаёмых, каб мы маглі паслаць на іх пробныя нумары нашай газеты.

Гаспадарскі адзездзел.

Аб супалкавых малачарнях.

(Працяг).

Што рабіць пры закладзінах малачарні?

Часіна закладзінаў с. малачарні ў жыццё нашае вёскі ё вельмі важная, дзеля таго мусова яе складна нарыхтаваць, але аб гэтым напішу асобна. Сядня крыху пагутарым аб далейшай прыгатове*) да закладзінаў як самога пачынальніка, так і будучых сяброў.

Прыгатовы да закладзінаў.

Працу арганізацыйную ад самога пачатку трэба павясяці правільна і галоўна грунтоўна. Да мэты не бягом гнацца, а лепей памалу ісьці. Замінаў не абмінаць, толькі не стахаючы*) (не перастаючы) ходацца, пакуль ня ўступяць. Вось самаважныя зацэмы*) (увагі), аб каторых пачынальніку арганізацыйнае працы забывацца нельга.

Усім вядома, што хаты не аснэе правільна той, хто ніколі ня бачыў як гэта робіцца і нямае аб рубеньні вуглоў, шулаў і палдаў жаднага цяму*) (паняцьця). Таксама ня можа правільна падрыхтаваць закладзінаў с. малачарні чалавек, каторы ніколі з гэтай справай ня стыкаўся. Дзеля таго пачынальнік перш-наперш сам мусіць добра азнаёміцца з малачарствам. Дзеля гэтае мэты можна прачытаць брашуру: „Jak założyć spółdzielnię mleczarską“, ці кнігі: „Zakładanie i prowadzenie spółdzielni mleczarskich“ Z. Chmielewskiego і H. Smolińskiego, кат. 2 зал. і „Mleczarstwo“ A. Tadrzyński—1 зал. 20 гр., каторыя можна дастаць ўва ўсіх большых кнігарнях. Апроч таго вельмі было б жадаўна*), каб пачынальнік даведаўся гдзе да добра арганізаванай с. малачарні і прыгледзеўся да ўсяго зблізу і практычна. Здабыўшы такім парадкам болей меней драбязнае выўменьне*) (паняцьце) малачарнае справы, можна прыступіць да пашырэння сьвядомасьці аб с. малачарні між гаспадарамі тае вакругі, гдзе яна мае быць закладзена.

Гдзе ўжо ёсьць закладзены гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, там найлепей у памяшчэньні гуртка наладзіць некалькі азнаёмных*) гутарка-рэфератаў, а гдзе такога гуртка яшчэ няма, там перш мусова*) арганізаваць яго і тады ўжо праз гурток і пры яго памозе пачаць прыгатову*) сяброў да закладзінаў с. малачарні. Як арганізаваць гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры можна даведацца ў Віленскім адзездзеле Інстытуту (адрэс: Wilno, Zawalna 7—8).

Матар'ял для азнаёмных гутарак пачынальнік мусіць забраць з вышпаказаных кніг і свае практычнае веды. Гутаркі трэба так павясяці, каб яны маглі зацікавіць слухачоў. Мэты гэтае прамоўца даб'ецца, калі будзе гаварыць жыва, ясна і дасьціпна. Нельга пачынаць гутарак бяз шырокае прыгатовы. Гутарка-рэферат мусіць быць ясны, прости і без закавык, каторых і сам прамоўца не вуме*) (не панімае). Важна ў часці аргументацыйнай вылучыць і падчыркнуць довады на лічбах ап'эргы, які паказуе вялікаю карысьцю супалкавае малачарні ў прыраўнаньні з тою мізэрнаю карысьцю, якую дагэтль гаспадары з малака маюць.

Ведама, найлепшыя гутаркі, выкладанья добра і аразумела, не ўсіх адразу зацікавяць і праканаюць. Шмат знайдзецца такіх, каторыя ўсё-ж такі ня поймуць, другія не паверуць, а трэція аднясуцца да справы сонна і, сказаўшы няхітры дэвіз: „а мне ўсё роўна“, схінуцца на бок. Арганізатар да ўсіх павінен аднесьціся ўважліва і першым разьясьняць, пакуль ня сьцямяць, другім даваць новыя довады, а трэціх надзіць (мануць) выгадамі і карысьцю, каторых усё-ж перавялічаць ня раў, бо ў гэтым крыецца вялікая небясьпечнасьць.

Апроч вышпамянёных трох катэгорыяў слухачоў бясумлеву знайдзецца і чацьвертая. Гэта будуць людзі сьвятлейшыя, каторыя важнасьцю справы адразу сьцемяць і заахвацяцца да працы. Арганізатар павінен зьвярнуць на іх вялікую ўвагу, бо гэта ягонныя памагатыры (памачнікі). Трэба ім даць магчымасьць праз падходную літэратуру шырэі азнаёміцца з малачарствам і паводле змогі зь ідэолёгіяй коопэрацыі. З такіх сьвятлейшых адзінак памалу выходзяць рабачаі і ў канцы рабачаі найчасьцей складаюць урад маладое арганізацыі.

Пасля дзвёх-трох азнаёмных гутаркаў можна склікаць арганізацыйны сход і прыступіць да запісаў у сябры. М. Ш.

*) Словы, азначанья зоркаю, ужывае сам аўтар. Адцёмлюем гэта, каб паказаць, што нашыя супрацаўнікі імкнуцца да чысьціні мовы.

(Далей будзе).

Камасацыя і прыдзел зямлі.

Газэта „Nowy Kurjer Polski“ падае, што міністэрства земляробства зварочуе цяпер вялікаю ўвагу на камасацыю, г. зн. выхад на хутары ці начай на аднаселі. Земскія ўрады будуць дасьледаваць, дзе павінна быць зроблена камасацыя. Пры гэтым, калі земскія ўрад знайдзе патрэбным, можа быць загадана перайсьці на хутары (аднаселі) ня толькі вёскы, жадаючай гэтага, але навет і тэй, што камасацыі ня хоча. Далей газэта піша даслоўна гэтак:

„Калі ўрады знойдуць камасацыю патрэбнай, дык павятовыя Урады Земскія будуць выступаць з прапановай папоўніць прастор камасаванай зямлі, каб павялічыць адпаведныя гаспадаркі—хутары. Гэтае паўненьне можа стацца прыдзелам адпаведных земляў скарбовых, або земляў гаспадарсьцьвёнага (дзяржаўнага) Зямельнага Банку (Bank Rolny), або загадаюць парцэлявацца неабходнаму прастору зямлі панскай.

Адносна панскіх земляў (дворных земляў) земскія ўрады дасталі даручэньне схінаць зацікаўленых гаспадароў купляць беспасярэдне ў паноў зямлю. Земскія ўрады маюць гаспадаром выясняць, што калі купіць дворнаю зямлю Гаспадарственны Банк Зямельны (Państwowy Bank Rolny) ці начай кажучы Гаспадарства, дык гэтая зямля ня будзе прадавацца па якоьсь надта нізкай цане, бо згодна з арт. 68 і 69 уставу з дня 28 сьнежня 1925 году аб правядзеньню зямельнай рэформы, прадажная цана мусіць раўняцца запраўднай гаспадарскай вартасьці тых земляў або цане іх куплі.

У сувязі з тым, што міністэрства разглядае камасацыю і парцэляцыю, робяцца стараньні, каб даць магчымасьць малаземельным гаспадаром забраць землі, назначаныя на паўненьне іх гаспадарак навет перад пачаткам камасацыі. Каб прысьпяшыць гэта, міністэрства пралбачыць магчымасьць куплі гэтакіх зямлі на супольнаю (сябраную) собскасць, з абавязьнем толькі на паперы прыпадаючай на кожнага сябру часьці купленай зямлі; цяльня гэтакіх замлі будзе, відэвачна, у часе самой камасацыі.

Каб палягчыць даставаньня пазыкаў на куплю вышупомненых земляў, Гаспадарсьцьвёны Банк Зямельны (Państwowy Bank Rolny) будзе адзіне вымагаць солідарнай адказнасьці ад тых, каторым пазычаць будзе“.

Мы ўжо прывычаліся ня верыць жадным абяцанкам польскага ўраду.

Мы так сама добра ведаем, што з тых палёгкаў, каторыя напару даюцца земляробскаму насяленьню ў Польшчы, беларускае сялянства некарыстае. Гэта бывае з тае прычыны, што польская адміністрацыя, рупна абкладаючы нас непамернымі цяжарамі ў хворме падаткаў і г. п., старанна абмінае нас з палёгкамі.

А друкуем падобныя да сьгоднішняй весткі дзеля таго, каб нашае сялянства аб гэтых палёгках ведала; каб, ведаючы, іх дамагалася. Як будзем упорна дамагацца, дык дастанем хоць частку нам належнага.

Найвялікшыя барбарызмы.

„Biel. Krynica“ ў № 31 відаць хацела паказаць, што Беларусы-каталікі могуць ня меней ужываці маскалізмаў, як Беларусы праваслаўныя. У гэтым № знаходзім гэтакія страшныя маскалізмы:

„бальшыя“ зам. бел. вялікія,
„усё подла робіцца“ зам. усё нягодна робіцца,

„умее папольску ругаюць“. Тут ад маск. слова ўтворана бел. хворма, мае быць *палаіць*. Не беларускае, а чыста маскоўскае выражэньне: „кіраўнік пошты *душа* чалавек“.

Можна быць меней лёяльнымі да ўрадовае маскоўскае тэрмінолёгіі і замест „Саветы, савецкі“ ўжываць „Рады“ і г. п.

Асобна зацёмлю аб мове Ст. Грынкевіча ў стацьці „Сын вёскі“. Снадар (пан) Ст. Грынкевіч належыць да зацнае лічбы ў нас людзёў, што запраўды пануюць роднаю мову й стараюцца гукаці й пісаці чыста пабеларуску. Стараньні гэтыя наагул яму ўдаюцца, але дзеля таго што, з прычыны неахайнасьці мноства іншых, нашая літэратурная мова вельмі засьмечана ўсялякімі барбарызмамі, гэтыя барбарызмы лучаюцца і ў Ст. Гр. Адцёмлю іх.

„Ва ўсім“. Прыйма *va ў бел. мове ніколі ня можа мець выгляд *ва*, але будзе *у-ў* або *ува-ўва* (ў па галосных); у бел. мове *ва* могуць ужыць хіба толькі на вельмі абмежаным прасторы. Дык трэ' сказаці *ува ўсім* або *у ўсім*.

„Вось што кажучы людзі, мяркуючы аб

нас толькі з *воннаў*“. Есьць прыслоўе *вонназ* (=маск. *вне*), ё *навонкі* (=маск. на *извне*) і ё *звонку* (=маск. *извне*), але нямаш „звонкаў“, якое сам Ст. Гр. утварыў паводле *вонназ*.

„адноў з асаблівасьцяў нацыянальных будзе *іншыя* псыхікі“. Есьць дзье беларускія словы — *іншыя* і *накшыя*, пры гэтым *накшыя* значыць іншы якасьцяй. Гэта ўжо даўно зацёміў Е. Карскі ў сваіх „Беларусах“. Дык тут было-б... *накшыя* псыхікі.

„мякія“—маск., пабелар.—мякія.
„мрыі, мрыяю“. Украінская *мрія* з *мроя* (і з *о*). Дык, калі-б гэта было бел. слова, было-б *мроя*. Бел. ё *лятунак*.

„паэт“. У нас ё імёны мускога роду на—*a* (мужчына, вайвода і г. п.), дык нямаш жаднае прычыны мяняць лац. *poeta* на *паэт*. Значыцца будзе *паэта*, а жанчына *паэтка*.

„прастата“—маск., бел.—прасьціня.
„сапраўды“, с пад уплывам маскоўскім, мае быць *запраўды*, як найчасьцей і кажацца. „Спамылка“. Ня ведаю адкуль В. Ластоўскі ўзяў гэткаю хворму гэтага слова. У „Аль-Кітабе“, памяты з чыстай бел. моваю, ё толькі *абмыла*. Як зьменшанае можа быць і *абмылка*.

„Сумліў, сумніў“. Гл. „Найвялікшыя барб.“ ў № 26 „Сял. Нівы“.

У бел. мове дзяслоўнае прыметы на—*шы*, —*ўшы* аусім нямаш, дык нямаможа быць: „у творах памёршага песьняра“, „дзірван заросшы над намі“, а будзе: *...ужерлаа...*, *...зарослы...*

Давальны склон адзін. ліку імёнаў муск. і няк. роду ў бел. мове канчаецца толькі на—*у*. Дык ня можа быць „народаві“, але *народу*. Хвормы на—*ові* (аві) могуць быць толькі ў вельмі вузкім кутку.

Д-р Я. Станкевіч.

Куток сьмеху й сатыры.

Якая розьніца паміж сьвядомым і несьвядомым Беларусам?

— Як паміж ваўком і сабакам. Воўк і сабака аднаго паходжанья, але воўк вольны зьвэр, ён шлінуецца свайго воўчага роду і нікому не наймаецца. Сабака, наадварот, служыць таму, хто яго корміць або і б'е. Як гаспадары сабаку, так несьвядомага Беларуса чужнікі хваляць за яго вернасьць. І канец іх аднолькавы. Як сабака перастане служыць, ягоны гаспапар праганяе яго; гэтак робяць чужнікі і зь несьвядомым Беларусам.

Надта добры край.

(З праўдэвых гутарак).

— Скуль Ваша? — пытаюцца ў аднаго Віленца ў Кракаве.

— Зь Вільні — адказуе той.

— Ах, які добры край гэты, вашая Віленшчына — залапатаў Паляк. У мяне быў адзім сваяк; выгналі яго зь першай клясы гімназіі. Ня ведаў я, што зь ім рабіць: ён быў такі нягоднік і аббока, што нідзе ня мог удзержыцца. Але паслалі яго ў Вашую Віленшчыну і ён тамака цяпер кіраўніком школы. Надта добра ў вашай Віленшчыне! — лапатаў аблізуючыся Паляк.

ЗАГАДКІ.

1. Бяз рук, бяз ног па дзераве лезе.

2. Шах-мах пад прыпек і лёг.

3. Сядзіць дзядок нізак, а на ім сто рызак.

Адгадкі ў наступным нумары. Хто за тыдзень адгадае гэтыя тры загадкі, той дастане за паўданы Беларускі Календар на 1927 г.

ПРЫКАЗКІ.

1. Як на сталі, рукі свае.

2. Калі грыбно, то і хлябно.

3. Каму гараваць, таму ня ўміраць.

ЛЯКАРНЯ Літоускага Т-ва Санітарнае Помачы Вільня, Віленская вул. 28.

У амбуляторыі прымаюць дантары-спэцыялісты: дзіцячы хвар. ад 11—12 і 3—4 г.; нутраныя хваробы 10—4; хірургічныя 1—2; жаночыя 11—1; вачэй 11—2; вусэй, носа і горла 2—3; зубоў 10—11; скуру і вэнэрэчныя 2—3; нэрваў 1—2; у лянэрні адзездзель: унутраны, хірургічны, гінекалягічны і РАДЗІЛЬНЫ.

— КАБІНЭТ РЭНТГЕНА І ЭЛЕКТРА-МЭДЫЧНЫ. — Лячэньне праменьнямі, фатаграфаваньне, прасьвятленьне, электрычныя ванны, электрычныя масажы.

АНАЛІТЫЧНАЯ ЛАВАРАТОРЫЯ.